

Accountantsverslag

Gemeente Gouda

Boekjaar 2023

Aan de gemeenteraad van de gemeente Gouda

ONDERWERP:
Accountantsverslag 2023

KENMERK:
Definitief 3 juli 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

In overeenstemming met de opdracht tot de controle van de jaarrekening 2023 van gemeente Gouda, zoals overeengekomen in onze opdrachtbevestiging d.d. 14 september 2023, bieden wij u hierbij het accountantsverslag aan.

Het accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij hebben u op 3 juli 2024 gemachtigd om onze goedkeurende controleverklaring op te nemen in uw jaarrekening 2023.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en zijn graag bereid de inhoud van deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

J. Drost RA
Partner Audit

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Opdracht, scope en uitkomsten

Belangrijkste bevindingen

Financiële positie

Overige onderwerpen

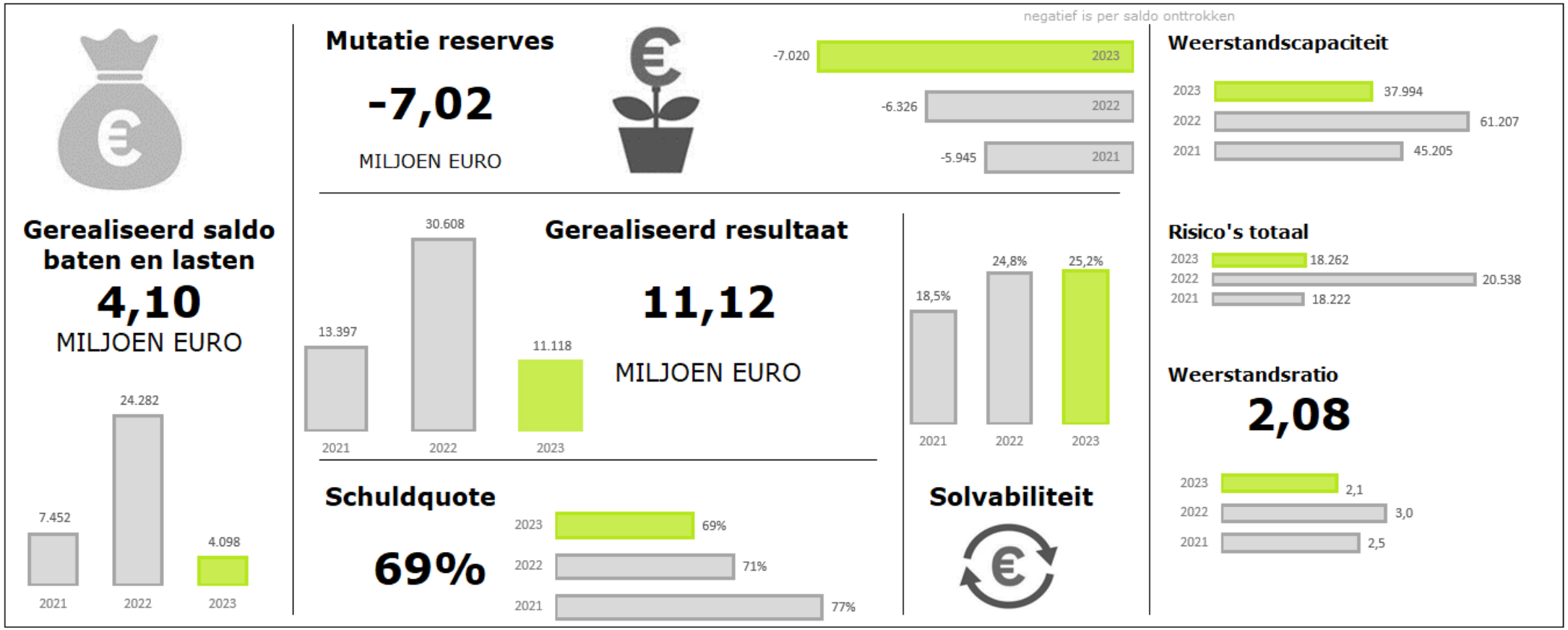
Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Bestuurlijke samenvatting

	Wij hebben bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor getrouwheid. Het totaal van geconstateerde onzekerheden blijft binnen de goedkeuringstoleranties. Er zijn verder geen ongecorrigeerde fouten in de jaarrekening. Zie bijlage B voor het overzicht van de geconstateerde onzekerheden.
	Het boekjaar 2023 sluit met een financieel resultaat van € 11,1 miljoen (positief). Wij constateren dat dit resultaat primair wordt verklaard door incidentele resultaten en mutaties in de reserves. De totale vermogenspositie van de gemeente Gouda bedraagt € 113,8 miljoen (2022: € 109,7 miljoen) met een solvabiliteitsratio die is toegenomen naar 25,2 % (2022: 24,8%). De vermogenspositie van het huidige jaar voldoet aan interne en externe normen en signaalwaarden. Op basis van onze beoordeling van de programmabegroting voor de periode 2024-2027 concluderen wij dat de gemeente Gouda in deze periode een sluitende begroting heeft. Gecombineerd met het beschikbare weerstandsvermogen zijn er voldoende buffers om tegenvallers op te vangen.
	Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel over de getrouwheid blijken er alleen ongecorrigeerde onzekerheden te zijn. De geconstateerde onzekerheden hebben betrekking op het sociaal domein, waarbij voor niet alle lasten (Jeugdzorg en Wmo) de prestatielevering kan worden aangetoond. De gemeente is voor de omvang van de onzekerheden gedeeltelijk afhankelijk van de productieverantwoordingen van de zorginstellingen. De totale omvang van de onzekerheden uit het sociaal domein bedraagt € 3,1 miljoen. Dit valt binnen de goedkeuringstoleranties van de controle.

Bestuurlijke samenvatting

Het boekjaar 2023 is het eerste jaar waarin de gemeente Gouda zelfstandig heeft gerapporteerd over rechtmatigheid. Als onderdeel van deze verantwoording is in totaal een bedrag van € 6,4 miljoen aan onrechtmatigheden geconstateerd. Dit bedrag blijft onder de gestelde verantwoordingsgrens die is vastgesteld in de financiële verantwoording. Wij hebben vastgesteld dat deze verantwoording een getrouw beeld geeft.

Het proces van de totstandkoming van de eerste rechtmatigheidsverantwoording is leerzaam geweest voor de gemeente. In dit proces zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van het inzichtelijk maken van de rechtmatigheid. Belangrijke leerpunten hebben wat ons betreft betrekking op contractmanagement, procesbeheersing en het analyseren en rapporteren van de bevindingen.

De samenwerking met de gemeente hebben wij als zeer prettig ervaren. In de afgelopen jaren heeft de financiële afdeling stappen gezet in de verbetering van het jaarrekeningproces. Dit heeft dit jaar geleid tot een volledige en kwalitatief beter balansdossier. Daarnaast is de aanlevering van de SiSa sterk verbeterd ten opzichte van het voorgaande jaren.

Dit jaar lag de nadruk voornamelijk op de ondersteuning en samenwerking met de VIC. Dit heeft geleid tot een verbetering en professionalisering van de verbijzonderde interne controle bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. De VIC heeft hierbij een waardevolle bijdrage geleverd aan het proces van de jaarrekening.

Wij zien dat er veel energie is gestoken in het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording en het mogelijk maken van de tijdige afronding van de jaarrekening. De belangrijkste leerpunten hangen samen met procesmanagement en tijdigheid. In de evaluatie van de werkzaamheden bespreken wij met uw medewerkers een aanpak om het proces voor 2024 te verbeteren.

Opdracht Scope en uitkomsten

Opdracht, scope en uitkomsten

2.1 Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit:
- Het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen).
- De jaarrekening
- De verplichte bijlagen voor de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (SiSa) en het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

Met de opdrachtbevestiging d.d. 14 september 2023 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2023. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.

2.2 Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 3.850.000. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.850.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 11.550.000
Rapporteringstolerantie	5% van de goedkeuringstolerantie	€ 100.000

2.3 Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:
- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening.
- Waardering van de grondexploitaties.
- Nauwkeurigheid van de voorzieningen.
- Rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen.
- Getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording
- WNT-verantwoording.
- Onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen en uitkeringen.

2.4 Uitkomsten
Wij hebben u op 3 juli 2024 gemachtigd om bij de jaarrekening 2023 een goedkeurende verklaring te verstrekken voor de getrouwheid van de jaarrekening. Er is geen sprake van getrouwheidsfouten. Wel zijn er onzekerheden met betrekking tot de prestatielevering in het sociaal domein (in totaal € 3,1 miljoen). De genoemde onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstoleranties en hebben daardoor geen invloed op ons oordeel.

Opdracht, scope en uitkomsten

Fraude risico's en continuïteit
Onze controleverklaring over boekjaar 2023 bevat een verplichte paragraaf over onze werkzaamheden met betrekking tot fraude en een met betrekking tot continuïteit.

Hieronder wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht. De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden.

- **Risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding:**
  Vanuit onze accountantsregelgeving geldt een specifiek risico op doorbreking van de AO/IB door de leiding. Het college of management bevindt zich in organisaties in een unieke positie om fraude te plegen, doordat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren.

- **Risico op niet nauwkeurige verantwoording van opbrengsten uit grondverkopen:**
  Opbrengsten uit grondverkopen zijn niet nauwkeurig verantwoord conform het grondprijzen- en gemeentelijk beleid. Hierdoor ontstaat het risico dat enerzijds de grondopbrengsten onjuist en onvolledig worden verantwoordt, maar tevens ook het risico dat de gehanteerde verkoopprijs niet marktconform is.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij geconcludeerd dat wij geen frauderisico zien ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een opbrengstenstroom vast kan zijn, waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk) of dat een opbrengststroom geen materiële omvang heeft of dat een opbrengstenstroom bestaat uit een grote hoeveelheid kleine, routinematige, niet materiële transacties waardoor de kans op een materiële fraude laag is.

Continuïteit
Als onderdeel van de controle hebben wij ook de continuïteitsveronderstelling getoetst. In 2023 werd een positief resultaat van 11,1 miljoen behaald. Wij constateren dat dit resultaat voornamelijk wordt behaald door incidentele resultaten en mutaties in de reserves.

Het solvabiliteitspercentage voor dit jaar is gelijk aan dat van 2022, namelijk 25%, en dit bevindt zich boven de signaalwaarde van de VNG (20%). De omvang van de weerstandscapaciteit biedt de gemeente de mogelijkheid om geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met de kans op voorkomen en de financiële impact ervan, op te vangen.

Belangrijkste bevindingen

De rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
Tot en met boekjaar 2022 verstrekten wij als accountant zelfstandig een oordeel over de rechtmatige totstandkoming van de lasten, de baten en de balansmutaties op basis van de controle in onze controleverklaring. Dit rechtmatigheidsoordeel betrof een oordeel of deze transacties tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de door de gemeenteraad vastgestelde kaders zoals de begroting en de gemeentelijke verordeningen en met de bepalingen in de relevante wet- en regelgeving.

Op grond van de Kadernota rechtmatigheid van november 2023 wordt in de rechtmatigheidsverantwoording niet gerapporteerd over de criteria die direct van invloed zijn op de verslaggeving en het getrouwe beeld van de jaarrekening. In de rechtmatigheidsverantwoording komen dus alleen de drie rechtmatigheidscriteria tot uitdrukking die aanvullend zijn op de criteria die ook gelden voor getrouwheid, te weten: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium en misbruik en oneigenlijk gebruik. In bijlage E is een nadere toelichting gegeven op de criteria van de rechtmatigheidsverantwoording.

Proces totstandkoming rechtmatigheidsverantwoording
Het proces van de totstandkoming van de eerste rechtmatigheidsverantwoording is een leerzaam proces geweest voor de gemeente. In dit proces zijn belangrijke stappen gezet op het gebied van het inzichtelijk maken van de rechtmatigheid. Belangrijke leerpunten hebben wat ons betreft betrekking op het realistisch plannen, het tijdig uitvoeren en de communicatie hierover. Daarnaast zijn er verbetermogelijkheden in de opvolging van bevindingen en het trekken van conclusies naar aanleiding van deze werkzaamheden. In onze managementletter 2023 hebben wij hier ook specifiek over gerapporteerd.

Verantwoordingsgrenzen
De toleranties voor de rechtmatigheidsverantwoording, zoals door de raad is vastgesteld in een apart raadsbesluit, wijken beperkt af van de toleranties voor de controle op de getrouwheid. Dit leidt ertoe dat de door het college opgestelde rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld op basis van de volgende toleranties

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	2% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 7.872.000
Rapporteringstolerantie	Conform afspraak in de financiële verordening	€ 394.000

Bevindingen
Het saldo van de onrechtmatigheden (ook wel afwijkingen) blijft binnen de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens. Bij de controle zijn de volgende onrechtmatigheden geconstateerd:

De geconstateerde onrechtmatigheden:	
Begrotingscriterium	€ 5.586.000
Voorwaardencriterium	€ 789.000
M&O-criterium	€ 0
Totaal	**€ 6.375.000**

Het saldo van de onrechtmatigheden ziet voornamelijk toe op de begrotingsoverschrijdingen. Deze begrotingsoverschrijdingen worden veroorzaakt doordat alle afwijkingen van de begroting, dus ook de onderschrijdingen, indien niet tijdig gemeld, als onrechtmatig worden aangemerkt. Dit laatste is een nieuw aspect in de begrotingsrechtmatigheid waar de accountant in voorgaande jaren niet eerder over heeft gerapporteerd. De bevindingen met betrekking tot het voorwaardencriterium zien toe op de naleving van Europese aanbestedingsregels, hierbij is in twee gevallen geconstateerd dat er sprake is van onrechtmatigheden.

De rechtmatigheidsverantwoording

Aanbevelingen
Om het totaal van de gerapporteerde onrechtmatigheden terug te brengen doen wij de volgende aanbeveling:

- Er is nog een verbeterslag te maken in het tijdig melden van onderschrijdingen ten opzichten van de begroting. Om het aantal onrechtmatigheden terug te brengen dienen de afdelingen tijdiger de wijzigingen door te geven aan de raad. Daarnaast raden wij aan om het begrip ‘tijdigheid’ stelliger te definiëren in de financiële verordening.

Tot slot heeft de raad de mogelijkheid om haar verantwoordingsgrenzen waar gewenst aan te passen aan de behoeften. Voor de huidige gekozen 2% verantwoordingsgrens is, vooruitlopend op de aanpassing in accountantsregelgeving in 2025, aansluiting gezocht bij de (toekomstige) materialiteit die de accountant hanteert. De raad heeft hierin de vrijheid om een verantwoordingsgrens te bepalen tussen de 1% en 3%. De omvang van deze verantwoordingsgrens heeft een belangrijke relatie met de ambitie van de gemeenteraad en de tijdsbesteding van uw afdeling concerncontrol.

Bevindingen

Ontwikkelingen planning & control / financiën
De gemeente heeft een verbeterplan opgesteld om de financiële functie verder te ontwikkelen. Dit verbeterplan moet in een periode van drie jaar zorgen voor een significante kwaliteitsverbetering. Uit onze rapportage van de 0-meting zijn een aantal verbeterpunten op het vlak van de P&C-cyclus en financiën gesignaleerd. In het proces van de jaarrekeningcontrole 2023 zien wij dat de gemeente zich hier op heeft ontwikkeld. Om inzicht te geven in deze ontwikkeling hebben wij dit nader toegelicht.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden constateren wij dat de kwaliteit van de dossiervorming van het jaarrekeningdossier sterk is verbeterd ten opzichte van het afgelopen jaar. We constateren dat het jaarrekeningdossier bij aanvang al van toereikend niveau was, waarbij belangrijke procesafspraken, zoals het intern controleren van opleveringen, zijn verbeterd. Dit is het duidelijkst zichtbaar in de aanlevering van de SiSa's, waar de kwaliteit dankzij de aanstelling van een coördinator sterk is verbeterd. Ook zien wij dat de kennis op het gebied van BBV-verslaggeving is toegenomen.

Naar aanleiding van het bovenstaande kijken wij positief terug op de samenwerking met de gemeente en het proces van samenwerking bij de jaarrekeningcontrole. Verdere verbeterslagen zijn te realiseren op het gebied van verdere doorontwikkeling van de stappen die reeds zijn ingezet.

Grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is gebaseerd op diverse schattingen en aannames. De schattingsonzekerheid is door alle externe ontwikkelingen in 2023 fors toegenomen en vormt daarom een significant risico in onze controleaanpak. De complexiteit in de projectontwikkeling omvat de volgende risico's:

- De vraag naar (betaalbare) woningen is fors hoger dan het aanbod.
- Stijgende energie- en grondstofprijzen.
- Krapte op de arbeidsmarkt.
- Stikstofproblematiek.
- Verduurzamingsopgave.
- Stijgende rente.
- Macro-economische factoren zijn minder stabiel.

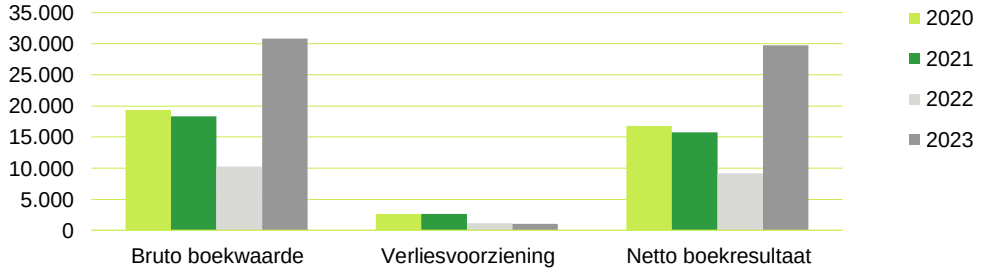
De hogere onzekerheid en volatiliteit in de gehanteerde aannames kan doorwerken in het verwachte eindresultaat en de waardering van uw grondexploitaties. Deze hogere mate van onzekerheid maakt het belangrijker om een adequate toelichting op te nemen in de jaarrekening.

Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering en de toelichting op de schattingsonzekerheden aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk.

Waardering inclusief specifieke projectrisico's
De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de hogere mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Spoorzone
De verliesvoorziening van € 1,0 miljoen ziet toe op de grondexploitatie Spoorzone. Deze grondexploitatie zit in de afrondende fase en de opbrengsten zijn nagenoeg volledig gerealiseerd. In de nog te realiseren kosten zitten nog enkele risico-opslagen en kosten voor het bouw- en woonrijp maken. Op basis van de ontvangen documentatie is de voorziening toereikend onderbouwd.

Westergouwe
In 2023 is er veel gebeurd in Westergouwe. In totaal is er voor € 27 miljoen aan investeringen gedaan en in voor € 6,5 aan woningen verkocht. De boekwaarde is daardoor toegenomen tot € 29,7 miljoen. Het begrote eindresultaat op het project is per 31 december 2023 nihil. Dut wordt veroorzaakt doordat de beschikbare positieve resultaten worden aangewend voor de bouw van extra sociale woningen tot het niveau van een nihil resultaat. Wijzigingen in de parameters en ontwikkelingen in de grondexploitatie hebben daardoor, voor zover er sprake is van aanvullende sociale woningbouw, geen directe financiële gevolgen.

Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Gouda voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Wijze van uitbesteding	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Jeugdwet	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
Wmo	Zelfstandig	n.v.t.	Afrekening op basis van werkelijke lasten
PGB's	Sociale verzekeringsbank	Mandatering	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Jeugdwet
Voor de uitvoering van de Jeugdzorg heeft de gemeente voor een deel van de geldstroom op regionaal niveau contracten afgesloten met zorgaanbieders.

Voor een deel van de kosten die binnen de regio verdeeld wordt, zijn de kosten lokaal gemaakt. De betreffende gemeente is daarbij zelf verantwoordelijk voor het vaststellen van de prestatielevering. De complicerende factor hierbij is dat de Gemeente Gouda onvoldoende beheersmaatregelen heeft om vast te stellen dat de prestatie vanuit de zorgaanbieder aan de cliënt wordt geleverd. Het deel waarvan de prestatielevering niet kan worden vastgesteld bedraagt € 1.328.298 (2022: € 1.520.000.).

Wmo
Van een aantal zorgleveranciers is geen controleverklaring ontvangen, waarmee niet kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Hierdoor is sprake van een onzekerheid ten aanzien van prestatielevering, zowel omtrent de getrouwheid als rechtmatigheid van deze lasten. Het bedrag van deze resterende onzekerheid voor Wmo bedraagt € 208.298 (2022: € 1.731.000.), waarmee dit saldo sterk is afgenomen ten opzichte van vorig jaar.

PGB's
De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2023 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB bedragen op basis van de zogenaamde projectiebrief voor Gemeente Gouda blijven onder onze rapporteringstolerantie. Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Ten aanzien van deze bevinding hebben is er een onzekerheid van € 1.523.000 (2022: € 1.534.000.).

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2023 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Verbonden partijen
Tijdens onze controle besteden wij specifieke aandacht aan de transacties met verbonden partijen van gemeente Gouda. In het kader van onze controle hebben wij vastgesteld dat:

- ❑ De (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen.
- ❑ Geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude.
- ❑ Geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn kwalitatief van voldoende niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten is toereikend.
Fraude	Fraude en de frauderisicoanalyse is een steeds belangrijker thema. In de paragraaf bedrijfsvoering zijn de ontwikkelingen binnen de organisatie uiteengezet.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is.
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is.
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
Als onderdeel van onze controle hebben wij de naleving van de Wet normering topinkomens (WNT) gecontroleerd. Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2023 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2023 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

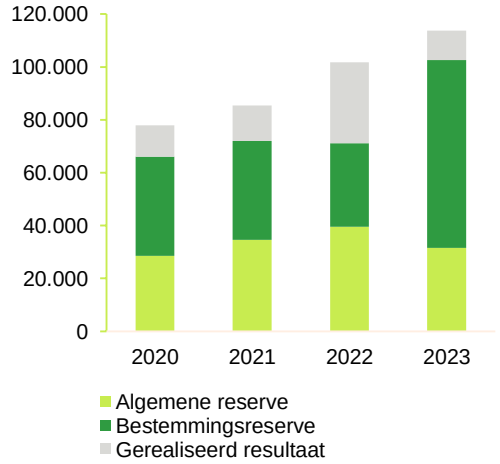
Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2023 volgens de jaarrekening € 113,8 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 113,8 miljoen is € 31,6 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van vorig jaar gedaald met € 8 miljoen. Per saldo is gedurende 2023 het saldo van de bestemmingsreserves met € 31,5 miljoen gestegen. Deze stijging wordt veroorzaakt door de toevoegingen in het boekjaar en de bestemming van het resultaat 2022. De grootste dotaties aan de reserves hebben betrekking op de reserves:

- Reserve duurzaamheidsfonds: + € 5 miljoen
- Reserve Programma vluchtelingenopvang: + € 7,1 miljoen
- Reserve versnellen woningbouw en (gebieds)transformatie: + € 6 miljoen

Analyse van het resultaat
Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde resultaat bedraagt afgerond € 11,1 miljoen positief. In de gewijzigde begroting was rekening gehouden met een resultaat van € 5,4 miljoen negatief.

In het samenvattend beeld wordt in hoofdlijnen een toelichting op de afwijkingen gegeven. In de toelichting op de programma's wordt een verder gedetailleerde verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2023 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken. Het jaarrekeningresultaat is € 16,5 miljoen positiever dan begroot.

De belangrijkste oorzaken voor het verschil tussen de begroting en de realisatie zijn:

- Hogere algemene uitkeringen uit de decembercirculaire, € 4,2 miljoen (V)
- Hogere opbrengst uit parkeerbelastingen, € 0,9 miljoen (V)
- Vrijval voorziening pensioenen (oud-)wethouders, € 1 miljoen (V)
- Hogere opbrengst bouwleges, € 2,0 miljoen (V)
- Verkoop perceel spoorzone, € 2,5 miljoen (V)

Een groot deel van bovenstaande oorzaken kon niet in een eerder stadium voorzien worden, enkele afwijkingen ons inziens mogelijk wel. Dit uit zich ook gedeeltelijk in de omvang van de onrechtmatigheden in de rechtmatigheidsverantwoording. We adviseren u, in lijn met de aanbevelingen van de commissie BBV om meer aandacht te hebben voor afwijkingen op baten en lasten, niet zijnde begrotingsoverschrijdingen. Doorlopend is het advies de afwijkingen nader te analyseren waarom deze pas bij het opstellen van de jaarrekening inzichtelijk waren, zodat voordelen eerder richting de raad gemeld kunnen worden.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen	Gemeente		Landelijk	
	2023	2022	2023	2022
Netto schuldquote	69%	71%	71%	74%
Solvabiliteit	25%	25%	31%	39%
Belastingcapaciteit	118%	119%	105%	102%
Structurele exploitatieruimte	1%	7%	0,6%	5,2%

De landelijke cijfers 2023 betreffen nog concept cijfers. De definitieve cijfers zijn nog niet bekend.

De kengetallen laten in 2023 een vergelijkbaar beeld zien ten opzichten van de kengetallen van 2022. De belangrijkste ontwikkeling is zichtbaar in de ‘structurele exploitatieruimte’. De ontwikkeling hier is in lijn met het landelijk gemiddelde, waaruit blijkt dat er beperkte structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's. Hierbij wordt verondersteld dat alle risico's zich nooit tegelijk voordoen. Wij kunnen ons vinden in dit uitgangspunt.

Hieronder is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserve. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De weerstandsratio is afgenomen in 2023. Dit wordt in belangrijke mate veroorzaakt doordat een deel van de beschikbare weerstandscapaciteit gedurende 2022 is bestemd voor specifieke reserves.

	2023	2022	2021
Weerstandscapaciteit	€ 37.994	€ 61.207	€ 44.885
Risico's	€ 18.262	€ 20.538	€ 18.222
Weerstandsratio	**2,1**	**3,0**	**2,5**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken
In december van 2023 is door de Commissie BBV de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2023) gepubliceerd. Deze notitie is op een aantal punten sterk afwijkend van de vorige notitie als gevolg van de invoering van de Omgevingswet.

Er zijn wijzigingen van het kostenverhaal faciliterend grondbeleid op een viertal punten:
1) De bijdrage aan het kostenverhaal wordt niet meer in rekening gebracht via de omgevingsvergunning, maar via een aparte kostenverhaalsbeschikking.
2) Er zijn meer keuzemogelijkheden om kosten te verhalen.
3) De kostensoortenlijst is uitgebreid.
4) Er is in de Omgevingswet een regeling opgenomen voor verplichte financiële bijdragen aan ontwikkelingen.

Daarnaast zijn er een aantal wijzigingen aangebracht als gevolg van 'voortschrijdend inzicht':
1) De voorwaarden voor warme gronden zijn aangepast naar aanleiding van de praktijksituaties met ingang van boekjaar 2022:
   - De gebiedsontwikkeling hoeft niet langer uitsluitend betrekking te hebben op woningbouw, maar kan ook betrekking hebben op bijvoorbeeld bedrijfsterreinen;
   - De voorwaarde dat er betrokkenheid is bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid vervalt;
   - De (toekomstige) bestemming(en), functie(s) en/of ontwikkeling betreffende het plangebied dien(en)t goed onderbouwd te worden.
2) Voorbereidingskosten bij zowel actieve als facilitaire grondexploitaties mogen na 5 jaar ook worden voorzien in plaats van te worden afgeboekt.
3) De rentetoerekening aan actieve grondexploitaties wordt vereenvoudigd door toe te staan dat de in een gemeente reeds gehanteerde omslagrente ook wordt toegepast bij actieve grondexploitaties.
4) Winstneming via de POC-methode, dat wil zeggen op basis van de betrouwbaar geraamde winst naar rato van de realisatie van verkopen èn kosten, vindt pas plaats als de resterende looptijd van een grondexploitatie tien jaar of minder is.
5) Binnen een gemengde exploitatie met bouwgrondexploitatie- en faciliterende projecten mag het resultaat gesaldeerd worden indien de deelgebieden onlosmakelijk in de ontwikkeling met elkaar verbonden zijn.

Alle wijzigingen in de notitie die te maken hebben met de Omgevingswet treden in werking gelijktijdig met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Alle overige wijzigingen treden in werking met ingang van begrotingsjaar 2025. Toepassing met ingang van de jaarrekening 2024 is mogelijk maar niet verplicht.

Overige onderwerpen

Notitie Rente
De doelstelling van Notitie rente 2023 is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot de toerekening van rente door gemeenten en het transparant maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan. De notitie treedt in werking met ingang van begrotingsjaar 2025, waarbij eerdere toepassing bij de begroting 2024 is toegestaan.

De belangrijkste wijziging betreft de rentetoerekening aan de grondexploitaties door middel van de rente-omslag, die voorheen werd gebaseerd op het gemiddelde rentepercentage over het vreemde vermogen. De omslagrente wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa + voorraad gronden. Indien de werkelijke rentelasten meer dan 25% afwijken van de rentelasten op basis van de voorgecalculeerde renteomslag, dan moet de gemeente verplicht de werkelijke rente verwerken.

In het publiekrechtelijke kostenverhaal bij faciliterende grondexploitaties moet overeenkomstig de Omgevingswet voor de rentetoerekening het rentepercentage worden gehanteerd op grond van de afspraken in de overeenkomst en niet de interne omslagrente.

De commissie BBV adviseert verder het renteschema zoals opgenomen op pagina 5 van de Notitie van de commissie BBV in de paragraaf financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Indien de rentebaten hoger zijn dan de rentelasten, ontstaat er een ‘negatieve’ renteomslag. Dit is een resultaat van treasurybeleid en beheer en wordt dan ook niet daadwerkelijk aan de taakvelden toegerekend, maar blijft op het taakveld treasury als bate verantwoord staan.

Tot slot wordt gesteld dat wanneer een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend, deze gemaximeerd is op het gewogen gemiddelde rentepercentage dat door de gemeente over extern aangetrokken financieringsmiddelen wordt vergoed. Dit betekent ook dat wanneer er geen aangetrokken financiering is, er geen rente over het eigen vermogen kan worden berekend. De commissie BBV geeft vanuit transparantie de aanbeveling om geen rente over het eigen vermogen te berekenen.

Notitie Overhead
De notitie Overhead van de Commissie BBV is in december 2023 herzien. In deze notitie worden kaders meegegeven over de toerekening van Overhead aan onder andere de leges van de gemeente. In de nieuwe notitie is vooral de definitie van Overhead aangepast. Deze luidt nu als volgt: het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Hiertoe behoren ook de systemen en aanverwante lasten die deze functies ondersteunen. De nieuwe definitie zorgt er voor dat duidelijker kan worden vastgesteld welke lasten direct toegerekend kunnen worden aan bepaalde taakvelden.

Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.

De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een gemeentelijke notitie overhead aan de gemeenteraad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze notitie neemt de organisatie keuzes ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead. Omdat de toerekening van overheadkosten bij veel gemeenten wordt gebruikt als basis voor het vaststellen van het mengpercentage heeft de aanpassing van deze notitie mogelijk ook fiscaal invloed.

Overige onderwerpen

ESG
Het integreren van duurzaamheidsaspecten binnen uw organisatie en bedrijfsvoering wordt de toekomstige norm. De EU zet flink in op het afdwingen van transparantie over het gevoerde duurzaamheidsbeleid. Een voorbeeld daarvan: met ingang van het boekjaar 2025 moeten grote ondernemingen (volgens de jaarrekening criteria) rapporteren over de voortgang en realisatie van hun duurzaamheidsambities (CSRD) en over de bijdrage van hun producten en/of diensten aan een klimaatneutrale economie (EU Taxonomy).

Hieronder geven wij een opsomming van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.

- De nadere uitwerking van de CSRD is vorm gegeven in de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op 31 juli 2023 heeft de Europese Commissie deze ESRS goedgekeurd, waarmee de invoering voor ondernemingen definitief is geworden.
- De EU Taxonomy (een door de EU opgestelde lijst van producten en diensten die als 'groen' aangemerkt mogen worden) wordt ondertussen steeds verder uitgebreid. Aan de lijst worden voortdurend diverse economische activiteiten toegevoegd die gericht zijn op de transitie naar circulariteit, het duurzaam gebruik van water, de preventie en beheersing van vervuiling en de bescherming en het herstel van de biodiversiteit.
- Een andere verordening die op termijn toepassing zal gaan vinden is de Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD). Deze verordening omvat verplichtingen voor ondernemingen om de impact van haar eigen activiteiten en die van haar waardeketen op het gebied van mensenrechten en natuur en klimaat te identificeren en vervolgens maatregelen te treffen om negatieve consequenties daarvan te voorkomen of te mitigeren. Een onderneming moet kunnen aantonen dat zij al het mogelijke heeft gedaan om hieraan te voldoen. Een belangrijk element uit de verordening is dat bestuurders aansprakelijk kunnen worden gesteld indien niet in voldoende mate gevolg aan deze verordening is gegeven.

We kunnen concluderen dat het ESG regelgevingskader volop in beweging is. Alles is erop gericht dat organisaties duurzaamheid in hun organisaties verankeren en rapporteren over uw bijdrage/impact op de thema's Environment, Social en Governance. Vooruitlopend op de wettelijke verplichtingen is eerdere toepassing (op vrijwillige basis) toegestaan. Om sustainability in uw organisatie te integreren kunt u het ESG raamwerk zoals hieronder weergegeven doorlopen.

Dit is een 8-stappenplan om te komen tot een geïntegreerde duurzaamheidsstrategie en uiteindelijk uw duurzaamheidsverslag. Baker Tilly ESG Advisory kan u bij al deze processtappen (al naar gelang uw behoefte) ondersteunen.

Onze verwachting is dat op termijn de rapportageverplichtingen voor ondernemingen ook voor decentrale overheden gaan gelden. We adviseren u hier dan ook al op voor te sorteren.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
JenV A16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
JenV A20	Specifieke uitkering versterking van de locale integrale aanpak van radicalisering, extremism en terrorisme 2023-2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
FIN B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C41B	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C55	Aanpak energiearmoede	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming 1...1 van eigenaars, woonverenigingen en wooncorporaties	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C97	Regeling huisvesting grote gezinnen vergunninghouders 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
BZK C105	Regeling specifieke uitkering startbouwimpuls	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BZK C209	Meerjarige regeling huisvesting aandachtsgroepen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D1	Regionale meid. en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld• en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024 contactgemeenten	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023.2026 (OAB)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D10	Volwasseneneducatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC•functie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie Besluit regionale meld en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/m 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten Besluit regionale meld, en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten Regeling vsv voor de jaren 2021 t/rn 2024	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D19	Tijdelijke onderwijshulsvesting ontheemden	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
OCW D21	Specifieke uitkering Impuls Jongerencultuur	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
OCW D22	Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IenW E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IenW E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IenW E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022,2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IenW E85	Tijdelijke regeling specifieke uitkeringen intelligente verkeersregelinstallaties	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IenW E104	Specifieke uitkering woningbouw op korte termijn door bovenplanse infrastructuur	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
EZK F28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat. en energiebeleid	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverwekking)- gemeentedeel 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) gemeentedeel 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G10	Wet, inburgering 2021 gemeentedeel 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire gemeentedeel 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SZW G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
VWS H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWS H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWS H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023.2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWS H31	Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateur sportverenigingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
VWS H35	Specifieke uitkering IZA doelen 2023.2026	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechtmatigheidsoordeel specifieke uitkeringen (zoals blijkt uit de controleverklaring):	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid gehele jaarrekening:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2023 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2024 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4A	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 2	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 4	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Tozo 5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
G4A	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid
Geen ongecorrigeerde afwijkingen	n.v.t.
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	0
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening	n.v.t.
Totaal	0

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Onzekerheid
Prestatielevering Jeugd	€ 1.328
Prestatielevering Wmo	€ 208
Prestatielevering PGB	€ 1.523
Totaal onzekerheden	**€ 3.059**

Bijlage C – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2023 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 9 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Gouda maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. In het kader van deze samenwerking hebben wij, via deze accountants, toereikende zekerheid verkregen over de gelden die aan de gemeenschappelijke regelingen worden afgedragen.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Bijlage D – Onafhankelijkheid

Bevestiging van onze onafhankelijkheid
Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Kwaliteitsborging
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om haar onafhankelijkheid en die van haar medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

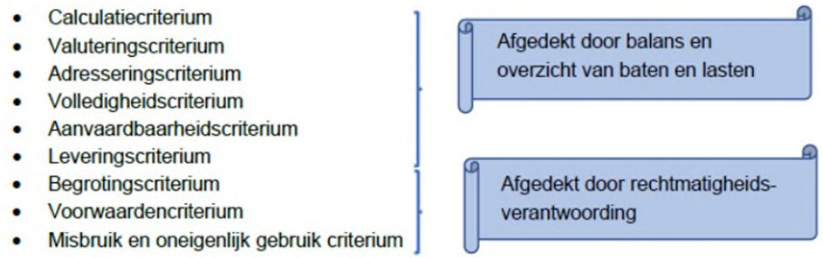
- Jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners, professionals en ondersteunende stafdiensten.
- Cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten.
- In- en extern kwaliteitsonderzoek.
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten.
- Reviews door partners die niet betrokken zijn bij de opdracht ter waarborging van een deugdelijk / deskundig oordeel.

Op deze controleopdracht zijn geen specifieke maatregelen getroffen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Schriftelijke bevestigingen
Wij hebben aan het management schriftelijke bevestigingen gevraagd in het kader van onze controle. Deze bevestigingen hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van het management voor het opstellen van de jaarrekening, voor het volledig verantwoorden van transacties en voor het aan ons verschaffen van alle relevante informatie. Daarnaast hebben wij niet om specifieke schriftelijke bevestigingen verzocht.

Bijlage E - De rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding
Bij het verantwoorden over de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening zijn negen rechtmatigheidscriteria van toepassing. Zes criteria (kunnen) direct van invloed zijn op de posten in de balans en de staat van baten en lasten (zien toe op getrouwheidsaspecten inzake grootte en de samenstelling van zowel de baten en de lasten als van de activa en passiva) en drie criteria zien uitsluitend toe op specifieke rechtmatigheidsaspecten van de baten, lasten en balansmutaties en raken niet de grootte en samenstelling. Het college is verantwoordelijk voor alle negen criteria; in de jaarrekening van het college worden deze afgedekt langs de volgende lijnen:

Begrotingscriterium
De rechtmatigheidsverantwoording bevat belangrijke informatie voor het (politieke) verantwoordingsdebat van de gemeenteraad met het college.

U stelt als raad met het vaststellen van de begroting de budgettaire kaders voor de uitgaven, investeringen en reservemutaties vast. Met het vaststellen van de geactualiseerde financiële verordening heeft u vastgelegd op welke wijze binnen uw gemeente om moet worden gegaan met begrotingsoverschrijdingen en welke begrotingsonrechtmatigheden als acceptabel worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel).

Er is sprake van een begrotingsonrechtmatigheid als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt (1), toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves doorvoert die niet door de gemeenteraad zijn vastgesteld (2) en als bij onderschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast (3).

Voorwaardencriterium
Het voorwaardencriterium ziet toe op voorwaarden die gelden voor de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze voorwaarden komen voort uit externe en interne regelgeving en hebben betrekking op aspecten zoals: doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur voor zover deze relevant zijn voor de financiële rechtmatigheid. In het door u vastgestelde normenkader is een inventarisatie van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving opgenomen. Het niet in acht nemen van de geldende voorwaarden bij financiële beheershandelingen leidt tot een onrechtmatigheid die het college moet toelichten in de rechtmatigheidsverantwoording als de verantwoordingsgrens (op basis van individuele en/of cumulatieve onrechtmatigheden) wordt overschreden. Er zijn echter ook voorwaarden waar geen mogelijke financieel gevolg aan is verbonden. Dan is er sprake van een formele rechtmatigheidsfout. Deze situatie doet zich ook voor bij het niet naleven van de Kasgeldlimiet en Renterisiconorm van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Volgens een stellige uitspraak van de Commissie-BBV betreffen deze afwijkingen van het voorwaardencriterium formele rechtmatigheidsfouten die in de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O)
Het college is verantwoordelijk voor het inrichten van effectieve maatregelen ter voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsregels om overheidssubsidies en bijdragen te ontvangen dan wel een te laag bedrag aan heffingen aan de overheid te betalen. Deze maatregelen hangen veelal samen met de interne beheersing ter borging van het voorwaardencriterium.

Contactgegevens

John Drost RA
Partner Audit
j.drost@bakertilly.nl

Stefan Turenhout RA
Director Audit
s.turenhout@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Churchillplein 5D
Postbus 85745
2517 KZ Den Haag
+31 70 358 90 00